تۇرسۇن لېتىپ

ھاۋارەڭ كۆڭلەك

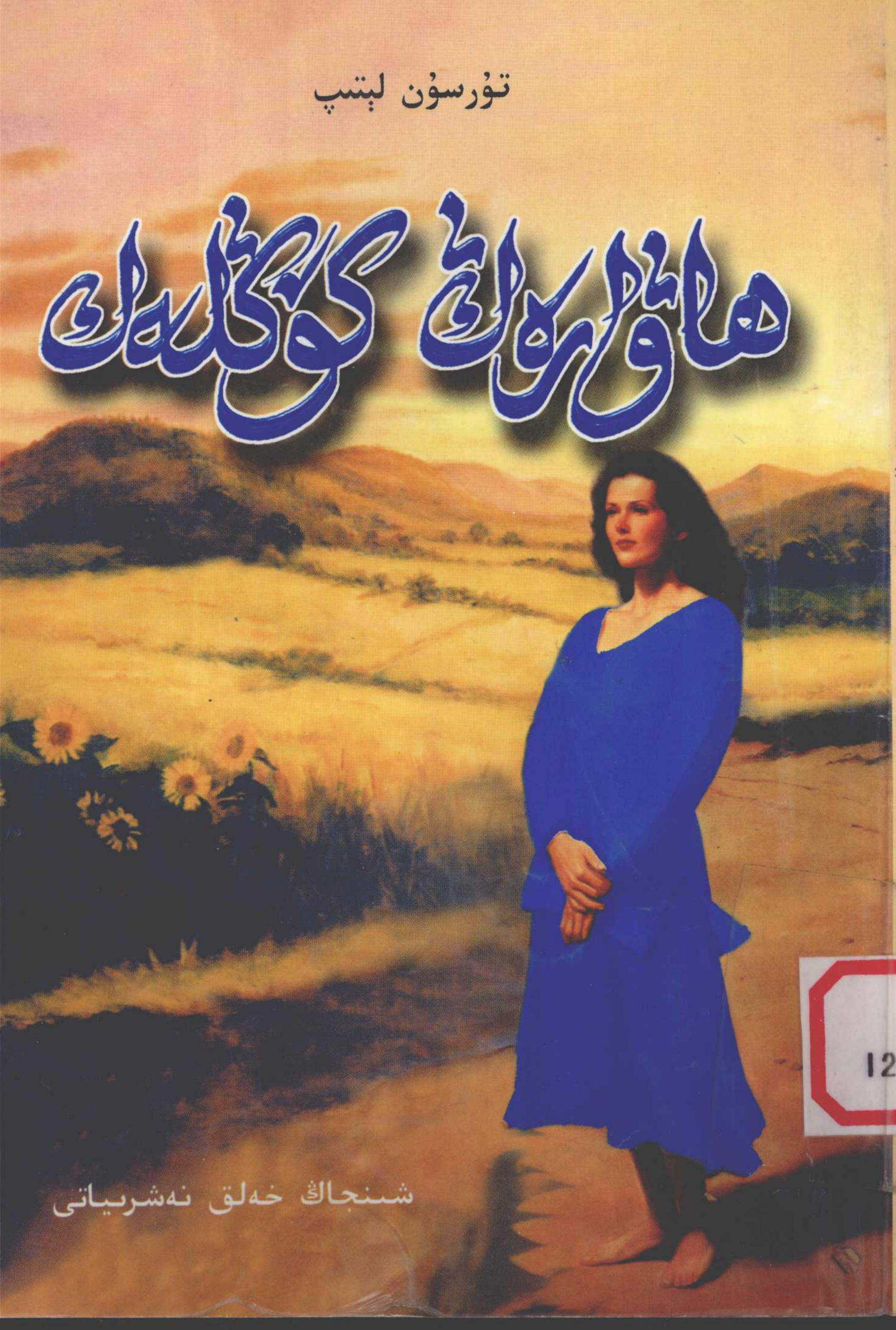

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

12

15
I247.7
28

تۇرسۇن لېتىپ

ھاۋارەڭ كۆڭلەك

(ھېكايىلەر)

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

天蓝色的衬衣/吐尔逊·利提甫 著. —乌鲁木齐:
新疆人民出版社,2003.10
ISBN 7—228—08306—7

Ⅰ. 天… Ⅱ. 吐… Ⅲ. 短篇小说—作品集—中国—当代—维吾尔语(中国少数民族语言) Ⅳ. I247.7

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2003)第 082929 号

责任编辑:买买提明·西帕
责任校对:艾加尔古丽·吐尔逊
封面设计:艾克拜尔·萨力

天蓝色的衬衣 (维吾尔文)

(短篇小说集)

吐尔逊·利提甫 著

新疆人民出版社出版
(乌鲁木齐市解放南路 348 号 邮编:830001)
新疆新华书店发行
新疆海伯特科技有限公司印刷中心印刷
787×1092 毫米 32 开本 4.812 印张 2 插页
2003 年 10 月第 1 次印刷 2003 年 10 月第 1 版
印数:1—3000

ISBN 7—228—08306—7 定价:7.50 元

مەسئۇل مۇھەررىرى: مەمتىمىن شىپە
مەسئۇل كوررېكتورى: ھەجەرگۈل تۇرسۇن
مۇقاۋىنى لايىھىلىگۈچى: ئەكبەر سالىھ

ھاۋا رەڭ كۆكلەك

(ھېكايىلەر)

تۇرسۇن لېتىپ

*

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى №348)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
شىنجاڭ خەيبوتې پەن - تېخنىكا چەكلىك شىركىتى
باسما مەركىزىدە بېسىلدى
فورماتى: 787×1092، 1/32 مىللىمېتىر
باسما تاۋىقى: 4.812 قىستۇرما ۋارىقى: 2
2003 - يىل 10 - ئاي 1 - نەشرى
2003 - يىل 10 - ئاي 1 - بېسىلىشى
تىرازى: 1 — 3000
ISBN 7—228—08306—7
باھاسى 7.50 يۈەن

مۇندەرىجە

هاۋارەڭ كۆڭلەك 1
بايرام كېچىسى 29
قايماقچى 33
نورۇز ئېشى 49
يەڭگەم 54
ئۆلمەس ناخشىچى 58
قىزىل كۆز 68
گۈلجاھان 79
سادىرنىڭ يىلتىزى 90
مېنىڭ قوشنام 96
مۇھەررىر بىلەن ئوقۇغۇچى 104
جۈپ گۈزەل 113

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

ھاۋا رەڭ كۆڭلەك

قايسى بىر قىز چىرايلىق كىيىمنى ئارزۇ قىلمايدۇ، تاغلىق يېزىدا توپا بىلەن ھەپىلىشىپ يۈرگەن مېھرايىمۇ شۇنداق قىزلاردىن ئىدى. مېھرايىنىڭ ھاۋا رەڭ كۆڭلەك كىيىپ، يىگىتلەرنىڭ يۈرىكىگە ئوت ياقسام دېگەن ئارزۇ-سى شىرىن چۈشكە ئايلاندى. ئۇ ئۇخلىسىلا فورمىلىق ھاۋا رەڭ كۆڭلەك كىيىپ چۈشەيتتى. بۇ كۆڭلەكنى كىيگەندە زىلۋا بېلى بىر غېرىچچىلىك، كۆكرىكى ئالمىچىلىك كۆ-رۈنەتتى. قوي كۆزلىرىدىن نۇر ياغاتتى. لېكىن، ئۇ بېغى-نىڭ ئوتتۇرىسىدىن ئېقىپ ئۆتىدىغان ئېرىققا يۈز يۇغىلى چىققاندىلا، سۇنىڭ شولىسىدا ئۆزىنى كالپۇكلىرى گەز باغلىغان، ئاناردەك مەڭزى قارىدىغان، قوللىرىنى كەس ـ كەس قاداق باسقان، سۇمبۇل چاچلىرى پاخپايغان ھالدا كۆرەتتى ـ دە، ئېرىق بويىدىن تېزلا كېتەتتى.

نامراتلىق ئۇنىڭ يۈرىكىنى مۇجۇيتتى، ئۇ بۇ ئازابنى چاي قايىنىتىپ ئولتۇرۇپ، تاتلىق خىياللار بىلەن سەگى-تەتتى. ئۇ خىيالىدا كەنت يىگىتلىرىنى بىر ـ بىرلەپ كۆز ئوڭىدىن ئۆتكۈزەتتى. ئۇلاردىن بىرى، يەنى گۇڭشې ياشلار كادىرى يارى كۆز ئالدىدىن كەتمەيتتى. ئۇنىڭ كۆ-زىگە يارى يىگىتلەرنىڭ سەردارىدەك كۆرۈنەتتى. ئۇ چې-چەن، شوخ، گەپدان ـ دە. شۇ كۈنلەردە ئۇ ياشلارغا باش

بولۇپ مەدەنىيەت ئۆيى قورۇۋاتاتتى. مېھراي يارىنىڭ ئۆزىگە قارىماي يۈرگىنىگە قاراپ، ئۇنىڭ كۆڭلىدە ئۆزىنىڭ يوقلۇقىنى ھېس قىلدى. ئۇ قولۇم يەتمەيدىغان ئېگىز ئوقۇرغا ئېسىلىپ نېمە قىلاي، دەپ ئۈمىدسىزلەندى، لېكىن يەنە ياق، ئۇستۇمدە ئۆڭۈپ كەتكەن كۆڭلەك، يۈز - كۆزۈم توپا، چاچلىرىم تاراقسىز تۇرسا ماڭا قارايتتىمۇ؟ ئەگەر مېنىڭ ئۇستۇمدە يېڭى بىر ھاۋا رەڭ كۆڭلەك بولغان بولسا قارىمىغىنىنى كۆرەي، دېگەن ئىرادىگە كەلدى.

ئۇ كۆڭلەككە ئېرىششنىڭ ئامالىنى ئىزدىدى. ئۇيلا - ئۇيلا قوشنىسىنىڭ شەھەرگە كاۋا ئەكىرىپ ئوغرىلىقچە دانىسىنى يىگىرمە بەش سومدىن ساتقىنىنى ئېسىگە كەلتۈردى. ئۇ بېغىغا چىقتى. ئۆز زامانىسىدا دادىسى مەڭگەن باسقان تام تۈۋى راسا ئاپتاپ چۈشىدىغان يەر بولۇپ، كونا مەڭگەن قالدۇقلىرى چىرىپ، تەييار ئوغۇت بولۇپ قالغانىدى. ئۇ يەرنى يۇمشاق ئاغدۇردى، قوشنىسىدىن نەچچە تال كاۋا ئۇرۇقى ئېلىپ چىقىپ تېرىدى. مېھراي ھەر كۈنى سەھەردە ئېرىقتا يۈز يۇيغىلى چىققاندا بوي تارتىۋاتقان كاۋا پىلەكلىرىنى كۆرۈپ كۆڭلى كۆتۈرۈلۈپ قالاتتى.

ئۇ بۈگۈن تورغاي چۇچۇلىغاندا بېغىغا چىقتى، ئالما شاخلىرى سىلكىنگەندەك بولدى، ئۇ سىنچىلاپ قارىۋىدى، بىر بۇلبۇلنىڭ شاختا كېلىپ قونغانلىقىنى كۆردى. بۇلبۇل گۈل ئىشقىدا بەرخ ئۇرۇپ سايرىغىلى تۇردى. مېھراي بىردەم تىڭشاپ تۇردى، «مېنىڭمۇ بۇلبۇلۇم بولسىچۇ كاشكى، كۈندە ئىشكىم ئالدىدىن سايراپ ئۆتەر ئىدى، ئاھ خۇدا! — دېدى ئۆز ئۆزىگە، — گۈڭشېنىڭ تۈگمەس ئېغىر ئىشلىرىغا، يوقسۇزلۇققا چىدىغان يەردە چىدا

مېھرى، كاۋىلىرىڭ پىشقاندا مۇرادىڭغا يېتىسەن» دەپ ئۆزىگە غەيرەت بەردى. كاۋا ئېسىگە كەلگەن ھامان ئوپۇل ـ توپۇل يۈز ـ قولىنى يۇدى ـ دە، كاۋا تېرىغان يەرگە كەلدى. تامغا ياماشقان قويۇق پېلەكلەر ئارىسىدا مانتاكاۋا، تاشكاۋا، تورپان كاۋىلىرى كۆز چاقنىتىپ تۇراتتى.

كۈزلۈكى مېھراينى خۇشال قىلىپ ئەللىك ئالتە كاۋا پىشتى، بۇلارنىڭ ئىچىدە تۇخۇم سېرىقىدەك كەس ـ كەس يېرىلىپ پىشقان ئون ئىككى مانتا كاۋىسى بار ئىدى. مېھراي تاش كاۋا، تورپان كاۋىلىرىنى تونۇرغا كۆمۈپ، قازاندا پىشۇرۇپ يېسەك بەك تاتلىق بولىدۇ، مانتا كاۋىسىغا گۆش بولمىسا بولمايدۇ، گۆش بولمىغاندىن كېيىن مۇشۇلارنى ساتاي، دېگەن يەرگە كەلدى. بىراق، بۇ كاۋىلارنى شەھەرگە قانداق ئەكىرىپ سېتىشنى بىلەلمىدى. بىر كۈنى ئەترەت ھارۋىكىشى ئوغۇزخاننىڭ شەھەرگە غەللە ـ پاراق تۆككىلى كىرىدىغىنىنى ئاڭلاپ قالدى.

«ئۆكۈز» دېگەن لەقىمى بار بۇ يىگىتنى مېھراي ياراتمايتتى. ئۇنىڭ قىزىققۇدەك بىر يېرىمۇ يوق ئىدى، پەقەت بېشىنى كۆتۈرمەي ئۆكۈزدەك ئىشلەشنىلا بىلەتتى، نە ناخشا ئېيتىش، نە ئۇسسۇل ئويناشنى بىلمەيتتى. قىزلارغا چاقچاق قىلىش تۇگۇل سورىغان سوئالغا تۈزۈكرەك جاۋابمۇ بېرەلمەيتتى. كىيىملىرى يىرتىق، يۈز ـ كۆزى كىردىن قاسماقلىشىپ كەتكەن ھالدا يۈرەتتى. ئۇنىڭغا تەڭتۇشلىرى «مۆرىمەس ئۆكۈز» دەپ جايىدا لەقەم قويغان. مانا شۇ مۆرىمەس ئۆكۈز بىر جۈپ جېرەن ئات قوشۇلغان ھارۋىنى ھەيدەپ خامانغا كەلدى. مېھراي ئاياللار بىلەن تاغارلارغا بۇغداي قاچىلاپ بولۇپ ئاغزىنى تىكىۋاتتى. ئو-

غۇزخان قىزلارغا يەر تېگىدىن بىر قارىۋالدى ـ دە:
ــ مۇشۇ بۇغدايلارنى باسمەنمۇ؟ ــ دەپ سورىدى.
ــ هەئە، ــ دېدى مېهراي ۋە ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ
پىچىرلىدى، ــ ئوغۇزخان، بىر ئىشىم بار ئىدى، قى-
لىپ بېرەرسەنمۇ؟
ــ جې. . . جېنىم بى. . . لەن، ــ دېدى ئوغۇز-
خان.
ــ ئەمىسچۇ قارا، كاۋىلىرىمنى شەهەردە سېتىپ،
بىر كۆڭلەك ئالغاچ چىقساڭ، بولارمۇ؟
ئوغۇزخان مېهرايغا ئاچ كۆزلەرچە بىر قارىدى ـ دە:
ــ ماقۇل، ــ دېدى.
ــ بۇنى سىر ساقلا، دۇيجاڭ بىلىپ قالمىسۇن ـ
هە!
ئوغۇزخان ئۆكۈزدەك پۇشۇلداپ، تىكلەكلىك تۇرغان
بىر تاغار بۇغداينى لىككىدە كۆتۈرۇپلا هارۋىغا باستى.
ئۇنىڭ يۈز كىلوگراملىق تاغارنى كۇچىمەيلا هارۋىغا باسقى-
نىنى كۆرگەن مېهراي «پاه ـ پاه، بۇ كاساپەت نېمانچە
كۇچلۈك ـ هە!» دەپ ئويلاپ قالدى. ئوغۇزخان كاۋىلارنى
تاغارغا قاچىلاۋاتقاندا، مېهراي ئوچاققا ئوت ياقتى ۋە:
ــ چاي ئىچىپ ماڭغىن، ــ دېدى.
ئوغۇزخان كاۋىلارنى هارۋىغا بېسىپ، تۆپىسىنى بېدە
بىلەن باستۇرۇپ بولۇپ، قولىنى يۇغاندا مېهراي ئۇنىڭغا
لۆڭگىنى ئەكېلىپ بەردى. ئوغۇزخانىنىڭ كۆزلىرى كۇل-
دى، مېهراي بۇ كۆزلەرنىڭ ئۆزىگە ئوتلۇق تىكىلگەنلىكى-
نى كۆرۇپ شەلپەردەك قىزاردى، ئۇ چاي ئىچىۋاتقان ئو-
غۇزخانغا قايتا ـ قايتا جېكىدى:

— ئوغۇزخان ھاۋا رەڭدىن ئال جۇمۇ. مانا بۇ خەتنى دۇكانچىغا بەرگىن، بۇنىڭدا كۆڭلەكنىڭ ئۆلچىمى، پاسونى، رەڭگى يېزىلغان.

ئوغۇزخان ماقۇللۇق بىلدۈرۈپ بېشىنى ئىگىپ قويدى.

× × ×

ئىشتىن تارقىغان ھامان مېھراي ئۆيگە قويۇندەك ماڭدى، ئۇ ئوغۇزخان كۆڭلەكنى ئالالىغانمىدۇ؟ دېگەن خىيال بىلەن ئۆيگە كەلدى. ئوغۇزخاننىڭ ھارۋىسى قورا ئالدىدا تۇراتتى. مېھراي ھويلىغا كىرىپلا قاققان قوزۇقتەك تۇرۇپ قالدى. ئاپىسىنىڭ ئۇدۇلىدا كادىرچە كىيىنگەن گەۋدىلىك بىرەيلەن چاي ئىچىپ ئولتۇراتتى. ئاپىسى قىزىنى كۆرۈپ:

— كەلگىن قىزىم، ئوغۇزخان بىلەن بىللە چاي ئىچكىن، — دېدى.

ئاپىسىنىڭ ئۇدۇلىدا ئولتۇرغان راستىنىلا مۆرىمەس ئۆكۈزمىدۇ؟! ئۇنىڭ يۇمىلاق يۈزى، بۇقىنىڭكىدەك بوينىدىكى قاسماق كىرلەردىن ئەسەر يوق. شۇنداق پاكىزكىن، پارقىراپ تۇرىدۇ. يوغان كۆزلىرى، قېلىن كاللۇكلىرى كۈلۈپ تۇرىدۇ. ئۇچىسىدا يېپيېڭى چاپان — شىم، ئاق كۆڭلەك، بۇ كىيىملەر ئۇنىڭغا خوپ يارىشىپتۇ. ئولتۇرۇشىنىڭ ئۆزىلا پالۋان قامەتلىك، ھە ئەسكى چاپان ئىچىدە يىگىت بار ئىكەن — دە. شۇ پىكىر بىلەن قىزنىڭ يۈرىكى جىغغىدە قىلىپ قالدى، ئۇ ئىزا تارتىپ

كۆزنى ئوغۇزخاندىن قاچۇرۇۋېدى، يازلىق چايخانا سۇپې-سىنىڭ تۆرىدە ھاۋا رەڭ كۆكلەكنى كۆرۈپ قالدى ۋە ئۇنىڭغا پەرۋانىدەك ئۆزىنى ئاتتى. ئۇ كۆكلەكنى ئېلىپ ئۆيىگە ئوقتەك كىرىپ كەتتى، ھايال ئۆتمەي ئوغۇزخانمۇ، مېھراينىڭ ئاپىسىمۇ ئىشىكتە تۇرغان مېھرايغا قاراپ قې-تىپلا قالدى.

ئىشىك ئالدىدا بىر گۈزەل پەرى كۈلۈپ تۇراتتى، ھاۋا رەڭ كۆكلەك قىزغا شۇنچىلىك ياراشقانىدىكى، ئۇ خۇددى شەھەر قىزلىرىغا ئوخشاپ قالغانىدى.

— كىيگىلى نېسىپ قىلسۇن قىزىم، تازا ياراشتى، — دېدى ئانا.

مېھراي ئاپىسىغا تاتلىق كۈلكىسى بىلەن جاۋاب قىل-دى.

ئوغۇزخان قوينىدىن بىر ئاق كۆكلەكنى ئېلىپ:

— بۇنى ھە ... ھەدەم سىز - سىزگە بەر دېگەنتى، — دېدى.

مېھراي ئىككىلەنگەن، قىزىققان ھالدا ئالدى.

— قىزىم، ئوغۇزخان بالام يەنە ماڭا كۆكلەكلىك رەخت، چاي، تۇز ۋە گۆش ئېلىپ چىقىپتۇ، — دېدى ئانا.

— ئاشۇ پۇلغا شۇنچە نەرسە كەلدىمۇ؟ — سورىدى مېھراي.

— ھە - ئە، — ئوغۇزخان ئالدىراپ جاۋاب بەردى، - كاۋىنىڭ يوغىنىنى يىگىرمە سومدىن، كىچىكىنى ئون سومدىن ساتتۇق، قايسى كۈنى مەجلىستە دۇيجاڭ «توخۇ-نىڭ بەشدىن ئاشقىنىنى توخۇ فېرمىسىغا تاپشۇرۇڭلار»

此为试读，需要完整PDF请访问： www.ertongbook.com

دېگەچكە تۆت توخۇرۇمنى ئالغاچ كىرگەنتىم، ئۇنى يۈز ئاتمىشقا پۇل قىلدىم.

— پاھ، سودىغا ئۇستا ئىكەنسىز جۇمۇڭ، — دېدى مېھراي «سىز» لىگىنىنى تۇيمىغان ھالدا.

— نەدىكىنى، ھەدەمنىڭ ئوغلى سېتىپ بەردى، بۇ نەرسىلەرنىمۇ ئېلىپ بەردى. يەنە كاۋىكىز بولسا بېرىڭ، سېتىپ بېرىمەن.

ئوغۇزخان شۇنداق دېدى - دە، ئوڭايسىزلانغان ھالدا تامىقىنى قىرىپ قويۇپ دۇئا قىلدى. ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ بىر چەتتە تۇرغان كونا كىيىملىرىگە قول ئۇزىتىشىغا مېھرايىنىڭ يېقىملىق، يۇمشاق ئاۋازى ئاڭلاندى:

— بۇ كىيىملىرىڭىزنى قويۇپ قويۇڭ، مەن يۇيۇپ بېرەي، كەچتە كېلىڭ، توخۇ شورپىسى قىلىپ بېرىمەن.

كۈنلەر، ئايلار ئۆتتى، يىل ئاتلاپ يەنە كۈز كەلدى، مېھرايىنىڭ قورۇسىغا ئىككى ئەر سالام بىلەن كىرىپ كەلدى، ئوچاق بېشىدا ھەپىلىشىۋاتقان مېھرايىنىڭ قۇلىقىغا «ئوغۇزخانغا ئەلچى بولۇپ قىزىڭلار مېھرايىنى سوراپ كەلدۇق»، «ئۇغۇ يېتىم ئوغۇل، ئىچ كۈيئوغۇل قىلىۋالساڭلارمۇ بولىدۇ» دېگەن گەپلەر كىرىپ قالدى. ئۇ ئىشىنى تاشلاپ بېغىغا چىقىپ كەتتى، ئالما غازاڭلىرىنى دەسسەپ كېتىۋاتقان مېھرايىنىڭ قۇلاق تۈۋىدە «يېتىم ئوغۇل» دېگەن سۆزلەر جاراڭلايتتى. ئۇ ئوغۇزخانىنىڭ دادىسىنىڭ: «بىز توققۇز ئوغۇز ئەۋلادى، ئەجدادىمىزنىڭ نامى ئۆچمەسلىكى ئۈچۈن، بالامغا ئوغۇزخان دەپ ئىسىم قويدۇم» دېگىنىنى ئاڭلىغانىدى. ھەپتە ئۆتتى، ئانا قىزىغا:

— بۈگۈن ئېتىزغا چىقما، مېھمان كېلىدىكەن، —

دېدى ۋە يەنە قوشۇپ قويدى، — ھېلىقى ھاۋا رەڭ كۆڭلىكىڭنى كىيىۋالغىن قىزىم.

ئاپىسىنىڭ گېپىدىن چىقمايدىغان مېھراي ماقۇل دېدى. قوزا چۈش مەزگىلىدە ئۈچ يىگىت كىرىپ كەلدى، ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئوغۇزخان بار ئىدى. ئۇ يېڭى شىم - چاپان كىيىۋالغانىدى، مېھراي ئاپىسىنىڭ «ھاۋا رەڭ كۆڭلىكىڭنى كىيىۋال» دېگىنىنىڭ تېگىگە يەتتى. ئۇ ئىزا تارتقىنىدىن قىزارغان ھالدا ئۇلارنى ئۆيگە باشلىدى، ئوغۇزخانغا قولداش بولۇپ كەلگەنلەر مەھەللىدىكى شوخ يىگىتلەر ئىدى، ئۇلار بىردەم چاقچاق قىلىشىپ ئولتۇرۇشتى. ئوغۇزخان بولسا، مېھرايغىمۇ قارىماي تەرلەپ پىشىپ ئولتۇراتتى. ئۇ ئارىلاپ گېلىنى قىرىپ قوياتتى. مېھراي ئۇنىڭغا چاقچاق قىلىپ ئوخشاتماقچى بولدىيۇ، بىراق ئەدەپ يۈزىسىدىن ئېغىز ئاچمىدى. بىراق، ئىچىدە كۈتۈلدىدى: بۇنى بىكار مۆرىمەس ئۆكۈز دېمەپتۇ - دە، بىرەر ئېغىز گېپىمۇ يوققۇ؟. . . بىر ئازدىن كېيىن يىگىتلەردىن بىرى كېلىش مەقسىتىنى دېدى:

— مېھراي، ھەممىمىز تەڭتۇش ھەم بىر مەھەللىلىك بولغاچ مەقسەتنى ئوچۇق دەۋېرەيلى، ئاغىنىمىز ئوغۇزخان سىزگە ئەلچى كىرگۈزگەنىدى، بىراق توي خېتى ئېلىشتا كاتىپنىڭ سوئالىغا دەر قەمدە تۇرۇپ جاۋاب بېرىدىكەنسىلەر. شۇڭا، ئىككىڭلارنىڭ يۈز ئاچقۇسىنى قىلىپ كىردۇق.

مېھراي دىلخەستە بولۇپ قالدى. ئىزا ۋە ھاياجانلانغىنىدىن باغقا يۈگۈرۈپ چىقىپ كەتتى، ئۇنىڭ قەلبىنىڭ چوڭقۇر يېرىدىن: ئۇ ياۋاش ئەمەس، ماڭا كۆڭلەك ئاچى-

قىپ بەردىغۇ! دېگەن سادا ياڭرىغاندەك بولدى، ئۇنىڭ يۈرەك تارى ئۈزۈلۈپ كەتكۈدەك سوقماقتا، ئىسسىق بىر قولنىڭ بېلىدىن قۇچاقلىشى ئۇنىڭ يۈرىكىنى ئۈزۈپ ئالغىلى تاس قالدى.

— ئاپام!

— ھوي ساراڭ، قورقما، بۇ مەن!

مېھراينىڭ يۈرىكى ئورنىغا چۈشتى. قوشنىسى ئايشىگۈلنىڭ ھەممىدىن خەۋىرى بار ئىكەن، ئۇ مېھراينىڭ قۇلىقىغا پىچىرلىدى:

— قۇتلۇق بولسۇن، تەلەيلىك ئىكەنسەن. ئۆز بەگ، ئۆز خان بولىدىكەنسەن!

مېھراي «بەختلىك دېگەن سەن» دېمەكچى بولدىيۇ، دوستىنىڭ كۆڭلى ئۈچۈن گەپ قىلمىدى. ئايشىگۈلنىڭ «رازىمۇ سەن» دېگەن سوئالىغا يا ياق، يا ھە دېمىدى ئايشىگۈل چاقچاق قىلدى:

— ھېلىتىن سەنمۇ مۆرىمەس بولۇپ قالدىڭمۇ نېمە؟ گەپ قىلە!

— مەن نېمە دەيمەن؟ — مېھراي كۈلدى.

— ئەمىسە مەن دەيمەن، جۇمۇ، — ئايشىگۈل يىگىتلەرگە قاراپ توۋلىدى، — پەيشەنبە كۈنى گۈڭشىنىڭ ئالدىغا بېرىڭلار!

مېھراي ئوغۇزخاننىڭ تۆت ئېغىز ئۆيىگە كۆچۈرۈلۈپ كەلگەندىلا، «تەقدىرگە تالاش يوق ئوخشايدۇ» دېگەنگە ئىشەندى. توي ئاخشىمى مۆرىمەس مېھراينى ھەيران قالدۇرۇپ زۇۋان سۈردى:

— مەن سېنىڭ مۇشۇ سۈتتەك ئاپئاق يۈزۈڭنى،

مۇنۇ ئۇزۇن چاچلىرىڭنى سۆيىمەن. . .
مېھراينىڭ شەھلا كۆزلىرى پارلىدى.

× × ×

شۇ كۈندىن تارتىپ مېھراينىڭ بېشىغا تۆت ئېغىزلىق ئۆي بار بىر قورو كىيىلدى. «خۇمداندا خىش تولا، قىلاي دېسەم ئىش تولا» دېگەندەك سەھەر تۇرۇپ ئورۇن يىغىش، ئۆي سۇپۇرۇش سۇ توشۇش، چاي قاينىتىش، چىنە - قاچا يۇيۇش، كىر يۇيۇش، ئېتىزغا يۇگۇرۇشكە ئوخشاش ئىش-لار ئۇنىڭغا ئۇھ دېگۇدەك ۋاقىت بەرمىدى. ئۇنىڭ ئۇچ يۇز ئاتمىش كۈنىمۇ شۇنداق تۈگىمەس ئىشلار بىلەن ئۆ-تۈشكە باشلىدى. ئوغۇزخان تورغاي چۇچىلىغاندا ئەتىرەت ئېغىلىغا بېرىپ هارۋىسىنى قاتاتتى - دە، نەلەرگىدۇ كې-تەتتى. بەزىدە كۆز باغلانغاندا، بەزى كۈنلىرى يېرىم كې-چىدە ئۇستۇۋىشى توپا - چاڭغا مىلىنىپ قايتىپ كېلەتتى. مېھراي كۈندۈزلىرى يوغان قورۇدا ئۆزى يالغۇز غېرىبسىنى-نىپ يۇرەتتى. ئېرى قايتىپ كەلگەندىن كېيىنلا يالغۇز-لۇق تارتمايتتى. مۇشۇ مېنىڭ ئېرىمغۇ - ھە، دەپ ئوغۇز-خانىنىڭ قۇچىقىدا بەختكە چۆمەتتى.

ئۇلار تىرىكچىلىك ئۇچۇن تەرلەپ - پىشىپ يۇرگەن، خۇدانىڭ قۇتلۇق بىر كۈنى تۇنجى ئوغلى ئورخان تۇغۇلدى، ئەمدى مېھراي يالغۇزلۇق تارتمايدىغان بولدى. يورۇق دۇن-ياغا كۆز ئاچقان جىگىرى بىلەن مۇڭدىشىدىغان بولدى. «ئەرنى ئەر قىلىدىغان خوتۇن» دېگەندەك، مېھراي ئوغۇز-خان مۆرىمەسىنى ئەر قىلدى. ئۇزاق يىللار مابەينىدە ئو-

غۇزخان ئۆي ئىشلىرى بىلەن كارى بولمىدى. ئۇ مېھراينى ئەقىللىق دەپ قارايتتى ۋە تاپقىنىنى مېھرايغا تۇتقۇزاتتى. ئەدناسى مېھراي ئۆيگە لازىمەتلىك نەرسىلەر ئېلىپ كېلىك دېسە، ئۇ «ئۆزۈڭ ئالساڭا» دەيتتى. مېھراي ئېرىنى ئۆ-كۈزنى يېتىلىگەندەك يېتىلەپ، بىر ئائىلىنىڭ پۈتۈن ئې-غىرچىلىقىنى كۆتۈرۈپ كەلدى، ھەتتا ئاتا - ئانىسىنى داۋالىتىش، ئۆلۈمى نەزىر - چىراغلىرىنىمۇ ئۆزى باش بولۇپ ئۆتكۈزدى. «ئايالالارنىڭ قىرىق بىر جېنى بار» دېگەن گەپ راست ئىكەن. مېھراي ئۇ دەپ، بۇ دەپ، ئوتتۇز يىلنى ئۆتكۈزدى. ئايشىگۈل ئېيتقاندەك، «ئۆزى بەگ، ئۆزى خان» ئائىلىسىنىڭ ھەقىقىي خوجايىنىغىلا ئايلاندى.

ئوغۇزخان ئائىلە باشقۇرۇشقا ئېپى بولمىغىنى بىلەن تالانىڭ ئىشلىرىدا چەبدەس چىقىپ قالدى. گۇڭشې ئەمەل-دىن قالدۇرۇلۇپ، يەر ھۆددىگە بېرىلگەندە، ئوتتۇز بەش يىل ياۋاش كالىدەك زۇۋان سۈرمەي كەلگەن ئوغۇزخان بىردىن غەزەپ بىلەن ھۆركىرىدى. ئۇنىڭ بوم ئاۋازىدىن مېھرايىنىڭ قۇلاق پەردىلىرى تىترەپ كەتتى. ئوغۇزخانىنىڭ كۆزلىرىدىن ئوت يانغان، بۇرنىنىڭ چاناقلىرى كېرىلگەن، مەڭزى تىترىگەنىدى، ئەزالار ئۇنىڭ ئەلپازىغا ھەيران قال-دى.

— ھەي دۈيجاڭ! — دېدى ئوغۇزخان ھۆركىرىگەن ھالدا، — بۇ تراكتورنى بىر ئۆمۈر ھارۋىكەشلىك قىلغان ماڭا بەرمەي، مۇنۇ توخۇ ئوغرىسىغا بەرگىنىڭ نېمىسى - ھە! ؟

دۈيجاڭ ھودۇققان ھالدا دۇدۇقلىدى:

— هوي ئوغۇزكا ۋۇي، تو-توقۇمىكىنى قار - قارنىڭ-
غا ئالمىساڭچۇ، بۇ يېزا باشلىقىنىڭ بۇيرۇقى!
— ئەمدىچۇ قارا، بۇ تراكتورنى مېنىڭدىن يېزا
باشلىقىڭ بۇياقتا تۇرسۇن، ھېلىقى چوڭى، ھە، ھە ماشۇ-
جىمۇ ئالالمايدۇ. ھايدا بالام تۆمۈر ئۆكۈزنى!
شۇ تاپتا ئەترەت باشلىقىنىڭ بۇرۇنقى ھەيۋىسى ئاللى-
قاياقلارغا ئۇچۇپ كەتكەنىدى، ئۇ پەقەت تۇيىقى سىرقىراپ
قالغان ئۆكۈزدەك ئاجىزغىنا كايىدى:
— هوي ئوغۇزئاكا، بۇگۈن پايتىمىنى تەتۈر ئۆرۈ-
دۇڭمۇ نېمە! ئات - ھارۋىنى سەن ئالغاندىن كېيىن،
مۇنۇنىڭغا تراكتورنى بەرسەڭ بولاتتى.
— ئات ھارۋاڭغا نەرقىدە پۇل بېرىمەن، — دېدى
ئوغۇزخان قايرىلىپ، — ھاي خوتۇن، ھېلىقى تۇخۇم
ساتقان پۇلۇڭنى ئاچىقىپ بەرگىن، دۇيجاڭ ھاراق ئىچ-
سۇن!
بۇ تېرىلغۇنىڭ قاتىلاڭغۇ چاغلىرى ئىدى. مېھراي
ئۆزىچە «تراكتورغىمۇ، ئات - ھارۋىغىمۇ ئىگە بولدۇق،
ئۇلار ئەمدى كېچە - كۈندۈز تراكتور ھەيدەيدۇ، توق -
توق يېمىسە بولمايدۇ» دېگەن ئويدا خورازدىن بىرنى بو-
غۇزلاپ، كاۋا بىلەن قورداق تەييارلىدى. ئۆي ئىچىنى بىر
ئالغان مەززىلىك پۇراق ھەممىدىن ئاۋۋال تۆمۈرخاننىڭ
چىدامىنى قويمىدى:
— ئاپا، بولساڭچۇ، ئىشىمىز بەك ئالدىراش، دېھ-
قانلار ئۆچىرەتتە!
— ھازىر بالام، گىدىككىنە تەخىر قىل!
مېھراي خوراز گۆشىنى بۆلۈش بىلەن ئاۋارە ئىدى.

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com